

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

« 30 » червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Зарубіжна література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до слов'янської філології» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «**Українська мова і література. Зарубіжна література**».

Розробники:

Негер Оксана Богданівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Філак Ірина Ярославівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.

Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	1-й	1-й
	Лекції	
	24 год	12 год
	Практичні	
	20 год	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота	
	46 год	78 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вступ до слов'янської філології» є закласти основи славістичної підготовки, підготувати студентів-бакалаврів до вивчення основних філологічних курсів, ознайомити з актуальними проблемами сучасної славістики. Курс передбачає вивчення спорідненості слов'янських мов, питання формування окремих слов'янських етносів, характерних рис матеріальної та духовної культури слов'ян. В ньому подається загальний огляд наукових теорій про прабатьківщину слов'ян та надається увага історії слов'янської філології як науки в рамках слов'янознавства. Курс покликаний підготувати до більш поглибленого вивчення однієї із слов'янських мов і культури відповідної країни.

Завдання курсу «Вступ до слов'янської філології» – виховання мовної особистості, носія національної духовності, шанувальника рідної та інших слов'янських культур. Такий підхід спрямовує на більш свідоме ставлення молоді до розгляду питань про особливості світогляду, історії, культури, характеру, українців, інших слов'янських народів. У майбутній професійній діяльності, навчаючи рідній мові, такий учитель гідно представить її місце в системі світових, а також у сім'ї слов'янських мов.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК Здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК7. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ФК1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ПК1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов для вивчення дисципліни «Вступ до слов'янської філології» відповідно до структурно-логічної схеми немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Вступ до слов'янської філології» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів навчання (РН) відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **014 Середня освіта** та освітньої програми «Українська мова і література. Зарубіжна література»:

Програмні результати навчання	Шифри РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі	РН1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН5
<i>Уміє працювати</i> з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН17

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Опанував і розуміє основні історичні етапи розвитку предметної галузі, тобто слов'янських мов, літератур, славістики, уміє застосовувати набуті знання, уміння і навички на уроках української мови	РН 1
Успішно оперує базовими критеріями та поняттями славістики. Уміє фахово аналізувати мовні явища і застосовувати історичні норми сучасної української мови.	РН 5
Оволодів навичками опрацювання теоретичних та науково-методичних джерел, цифровими технологіями, може знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, створює науково-навчальний продукт засобами комп'ютерних технологій.	РН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Вступ до слов'янської філології» є: виконання письмових завдань; відповіді на семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань з демонстрацією практичних навичок; реферати; співбесіда за результатами самостійної роботи; тести; залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, виконання практичних завдань та вправ, виконання письмових завдань, виступи на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова (відповідь на теоретичні питання, тестування).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Презентаційні матеріали	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5			
8	8	8	8	8	10	50	100

T1, T2 – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Презентаційні матеріали	Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10			
8	8	8	8	8	10	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни «Вступ до слов'янської філології»

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	40	5	40
Презентація	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль проводиться шляхом аналізу показників поточної успішності та написання письмової модульної контрольної роботи, яка складається з тестових завдань та теоретичних питань. Оцінювання модульної контрольної роботи проводиться за 50-бальною шкалою: два теоретичні питання по 10 балів, тестові завдання – по 3 бали. Пропонується 10 варіантів тестів по 10 питань в кожному варіанті. Всього 100 тестових завдань. На кожне питання дається 5 варіантів відповідей. Правильними можуть бути від однієї до 4 відповідей. За допомогою письмової модульної контрольної роботи оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою від 0 до 50 балів. До цієї оцінки додається оцінка за поточне оцінювання від 0 до 50 балів. Разом від 0 до 100 балів.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Теоретичні питання	2	20	2	20
Тести закритого типу з 5 варіантами відповідей; кількість правильних відповідей варіюється	10	30	10	30
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за залік визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«зараховано» (90–100 балів, A)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«зараховано» (82–89 балів, B)** отримує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«зараховано» (74–81 бал, C)** отримує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«зараховано» (64–73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«зараховано» (60–63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«незараховано» (35–59 балів, FX)** виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незараховано» (35 балів, F)** виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання заліку і в нього виникає академічна заборгованість.

Залік з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Залік проходить в усній формі. На залік виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

СЛОВ'ЯНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ЯК НАУКА. СЛОВ'ЯНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Вступ до слов'янської філології». Філологія як комплекс лінгвістичних та культурно-історичних дисциплін. Слов'янська філологія як галузь філологічних знань. Слов'янська філологія, її компоненти. Зміст і структура курсу. Роль курсу у формуванні національно-мовної особистості. Основні філологічні дисципліни, методи досліджень у лінгвістиці. Значення порівняльно-історичного методу в мовознавстві.

Тема 2. З історії становлення і розвитку слов'янської філології. Виникнення слов'янської філології. Періодизація історії слов'янської філології. Основні культурні та наукові центри слов'ян. Дослідження в галузі слов'янської філології (І. Домбровський, В. Копітар, О. Востоков, І. Шафарик). Наукова діяльність І. Срезневського, О. Потебні, І. Франка та ін. Внесок Ф. Міклошича, Г. Ягича у вивчення слов'янських мов. Слов'янська філологія у другій половині XIX ст. Наукова діяльність академіка О. Шахматова, І. Бодуена де Куртене та ін. Дослідження українських науковців у галузі слов'янської філології. Слов'янська філологія у XX столітті. Організація слов'янознавчих кафедр в університетах. Славістика у неслов'янських країнах. Актуальні завдання славістики XXI ст. Ознайомлення з творчим доробком славістів у загальноосвітньому закладі.

Тема 3. Слов'яни в сучасному світі. Слов'янські народи і мови (загальна характеристика). Етнізм «слов'яни». Етнічна близькість слов'янських народів. Основні культурні і наукові центри слов'ян.

Тема 4. Слов'янські мови та їхня класифікація. Класифікація слов'янських мов. Слов'янські літературні мови та їх. Слов'янські країни, особливості їхніх мов. Слов'янські мови серед інших індоєвропейських мов.

МОДУЛЬ 2.

ІСТОРИЧНА ДОЛЯ СЛОВ'ЯНСТВА

Тема 5. Етногенез слов'ян як комплексна проблема сучасної славістики. Пошуки прабатьківщини слов'ян. Територія розселення слов'ян (теорії). Дунайсько-Карпатська теорія. Вісло-Дніпровська теорія. Вісло-Одерська теорія. Розширення території праслов'янської мови на початку нашої ери.

Тема 6. Відомості про слов'ян. Відомості про слов'ян у античних авторів. Археологічні відомості про слов'ян. Мовні зв'язки слов'ян із сусідніми народами.

Тема 7. Праслов'янська мова. Спільноіндоєвропейська мова – спільна мова всіх індоєвропейських народів. Праслов'янська мова як спільна прामова всіх слов'ян. Періодизація історії праслов'янської мови. Діалектне членування праслов'янської мови.

Тема 8. Матеріальна культура давніх слов'ян. Побудова житла. Розвиток ремесел у слов'ян. Сільськогосподарське виробництво, транспорт. Одяг, тканини, прикраси.

Тема 9. Відображення у мові духовної культури давніх слов'ян. Джерела відомостей про суспільний устрій та духовну культуру давніх слов'ян. Суспільний устрій давніх слов'ян. Перші державні утворення у слов'ян.

Тема 10. Основні засади уявлень давніх слов'ян про навколишній світ. Язичництво як вияв давніх уявлень про навколишній світ. Язичницький пантеон богів і богинь. Слов'янська демонологія. Давній народний календар у слов'ян.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
МОДУЛЬ 1								
СЛОВ'ЯНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ЯК НАУКА. СЛОВ'ЯНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ								
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Вступ до слов'янської філології».	8	2	2	4	8	2		6
Тема 2. З історії становлення і розвитку слов'янської філології	12	4	2	6	9	1		8
Тема 3. Слов'яни в сучасному світі.	10	2	2	6	9	1		8
Тема 4. Слов'янські мови та їхня класифікація	12	4	2	6	8	2		6
Модульна контрольна робота								
Разом за модулем 1	42	12	8	22	44	6		28
МОДУЛЬ 2								
ІСТОРИЧНА ДОЛЯ СЛОВ'ЯНСТВА								
Тема 5. Етногенез слов'ян як комплексна проблема сучасної славістики. Прабатьківщина слов'ян.	8	2	2	4	9	1		8
Тема 6. Відомості про слов'ян	8	2	2	4	11	1		10
Тема 7. Праслов'янська мова.	8	2	2	4	9	1		8
Тема 8. Матеріальна культура давніх слов'ян.	8	2	2	4	9	1		8
Тема 9. Відображення у мові духовної культури давніх слов'ян.	8	2	2	4	9	1		8
Тема 10. Основні засади уявлень давніх слов'ян про навколишній світ	8	2	2	4	9	1		8
Модульна контрольна робота								
Разом за модулем 2	48	12	12	24	56	6		50
Усього годин	90	24	20	46	90	6		78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1	Предмет і завдання курсу «Вступ до слов'янської філології».	2	-
2	З історії становлення і розвитку слов'янської філології	2	-
3	Слов'яни в сучасному світі.	2	-
4	Слов'янські мови та їх класифікація	2	-
5	Етногенез слов'ян як комплексна проблема сучасної славістики. Прабатьківщина слов'ян.	2	-
6	Відомості про слов'ян	2	-

7	Праслов'янська мова.	2	-
8	Матеріальна культура давніх слов'ян.	2	-
9	Відоображення у мові духовної культури давніх слов'ян.	2	-
10	Основні засади уявлень давніх слов'ян про навколишній світ	2	-
	Разом	20	

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури тощо. Ефективність самостійної роботи здобувача викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні філологічні дисципліни, методи досліджень у лінгвістиці. Значення порівняльно-історичного методу в мовознавстві.	4	6
2	Розвиток славістики у XIX ст.: напрями досліджень, наукові центри. Розвиток славістики у слов'янських країнах у XX ст. Підготувати презентації на одну з тем: 1. Дослідження українських славістів (М. Максимович, О. Колесса, С. Смаль-Стоцький, А. Кримський, Ю. Шевельов, О. Потебня). 2. Дослідження західнослов'янських славістів (Й. Добровський, Л. Нідерле, Я.-М. Розвадовський, П.-Й. Шафарик) 3. Дослідження південнослов'янських славістів (В. Копітар, Ф. Міклошич, Р. Нахтігаль, В. Ягич). 4. Дослідження зарубіжної слов'янської філології (А. Шлейхер, А. Мейє, О. Брок (Брок), Л. Поль-Марі Леже).	6	8
3	Слов'яни в сучасному світі. Державотворення новітньої доби у слов'янських народів. 1. Опрацювати та законспектувати статті: Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ: Видавн. центр «Академія», 2001. 152 с. Залізник Л. Походження східних слов'ян. <i>Дивослово</i> . 2001. № 3. С. 26–28. 2. Підготувати презентацію на тему: «Основні культурні та наукові центри слов'ян».	6	8
4	Сучасні слов'янські мови: лінгвістична характеристика. 1. Опрацювати та законспектувати статті: Кочерган М.П. Гілки слов'янських мов. Порівняльна характеристика. <i>Відродження</i> . 1994. № 8. С. 56–59. Коломієць Б.Т. Типологічні риси української літературної мови на фоні інших слов'янських. <i>Мовознавство</i> . 1992. № 4. С. 3–10. Горбач О. Генеза української мови та її становище серед інших слов'янських. <i>Горбач О. Зібрані статті. III. Історія української мови</i> . Мюнхен, 1993. С. 4–30. 2. Підготувати таблицю, охарактеризувати кожен із сучасних слов'янських мов за таким планом: - у яких країнах поширена; кількість носіїв; система графіки, її особливості; діалектний поділ мовної території; перша писемна фіксація; час виникнення сучасної літературної мови; діалектна основа літературної мови; основоположники літературної мови. 3. Підготувати реферат / презентацію: 1. Слов'янські літературні мікрмови. 2. Мова бачванських русинів.	6	6
5	Археологічні дані при вирішенні питання про розташування прабатьківщини. Вісло-Одерська гіпотеза локалізації прабатьківщини	4	8

	слов'ян. 1. Підготувати реферат / презентацію: 1. Вісло-Дніпровська теорія локалізації прабатьківщини слов'ян. 2. Давні слов'яни через призму археологічних культур. 3. Розселення слов'ян з території прабатьківщини. 2. Підготувати повідомлення «Культура готів та праукраїнців в епоху черняхівської культури».		
6	Відомості про слов'ян. Значення лінгвістичних відомостей у вивченні етногенезу слов'ян.	4	10
7	Праслов'янська мова. Взаємодія праслов'янської мови з іншими індоєвропейськими мовами. Основні процеси, що відбувалися у пізньопраслов'янський період 1. Опрацювати та законспектувати статті: Півторак Г.П. Праслов'янська епоха у світлі сучасних наукових даних. <i>Мовознавство</i> . 1982. № 2. С. 12–17. Огієнко І. Праіндоєвропейська доба. <i>Історія української мови: Хрестоматія</i> . Упорядн. С.Я. Єрмоленко, А.К. Мойсієнко. Київ: Либідь, 1996. С. 138. 2. Практичне завдання: Виписати 15–20 слів, що належать до основного словникового фонду і є спільною праслов'янською спадщиною у сучасних слов'янських мовах. Використати видання: Етимологічний словник української мови у 7 т. / за ред. О.С. Мельничука. Київ, 1982.	4	8
8	Природне середовище, його вплив на побут давніх слов'ян. Допоміжні промисли (мисливство, рибальство, бортництво). Ремесла: гончарство, обробка заліза, ткацтво, деревообробка. Опрацювати та законспектувати статтю: Карпенко Ю.О. Чи існував скотарський період слов'янського язичництва? <i>Мовознавство</i> . 1996. № 2–3. С. 12–17.	4	8
9	Джерела відомостей про духовну культуру давніх слов'ян. Суспільний устрій давніх слов'ян. Перші державні утворення у слов'ян. Опрацювати та законспектувати статті: Архангельська А.М. Мовна картина світу у слов'янській фразеології. <i>Слов'ян. вісн.</i> 1998. Вип. 1. С. 210–213. Керста Р.Й. Особові назви утворені від загальних назв на означення професії, роду заняття (на матеріалі пам'яток української мови XVI століття). <i>Питання історії української мови: зб. наук. праць</i> . Відп. ред. Л. Л. Гумецька. Київ: Наук. думка, 1970. С. 141–158.	4	8
10	Основні засади уявлень давніх слов'ян про навколишній світ. Язичництво як вияв давніх уявлень про навколишній світ. Язичницький пантеон богів і богинь. Слов'янська демонологія. Давній народний календар у слов'ян.	4	8
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Вступ до слов'янської філології: навчально-методичний посібник для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і

література) освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад. І.Я. Філак. Ужгород: РІК-У, 2023. 56 с

2. Лучик В.В. Вступ до слов'янської філології: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 344 с.

3. Петріца Н.М. Вступ до славістичних студій: методичні рекомендації до проведення практичних занять. Ужгород, 2023. 45 с.

4. Новак О.М. Лінгвославістика: методичні вказівки та рекомендації до курсу. Одеса: Астропринт, 2021. 44 с.

Допоміжна література

1. Баран В.Д. Давні слов'яни. Київ: Альтернативи, 1998. 336 с.
2. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов. За ред. О.С. Мельничука. Київ, 1966. 595 с.

3. Даниленко Л.І., Русанівський В.М., Федонюк В.Є., Чумак В.В. Українське мовознавство у західних і південних слов'ян. Київ, 2005. 178 с.

4. Дорошенко Д. Слов'янський світ у його минулому й сучасному: Т. I–III. Відпов. ред. Ю. Томаш; наук. ред. Л. Белей. Ужгород, 2005. 403 с.

5. Досталь М. До історії становлення і розвитку славістики в Київському університеті святого Володимира. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Вип. 4. Київ, 1993. С. 45–67.

6. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: В 3-х т. (перевидання в Україні). Київ, 1994–1995; Словникова частина: В 11-ти т.(перевидання в Україні). Львів, 1993. 2003.

7. Железняк І.М. Рось і етнолінгвістичні процеси Середнього Наддніпрянського Правобережжя. Київ, 1987. 204 с.

8. Зубов М.І. Лінгвотекстологія середньовічних слов'янських повчань проти язичництва. Одеса, 2004. 336 с.

9. Ларіон. Дохристиянські вірування українського народу: Істор.-реліг. моногр. Вид. друге. Київ: АТ «Обереги», 1994.

10. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.): Курс лекцій. За ред. В.І. Ярового. Київ, 2003. 632 с.

11. Історія слов'янських народів (Центральна та Південно-Східна Європа, від найдавніших часів до кінця XVIII століття). Методичні рекомендації. Луганськ: Альма матер, 2002. 46 с.

12. Карпенко Ю.О. Українська гіпотеза. *Мовознавство*. 1993. № 5. С. 3–8.

13. Карпенко Ю.О. Чи існував скотарський період слов'янського язичництва? *Мовознавство*. 1996. № 2–3. С. 12–17.

14. Коваленко Л.А. І.Я. Франко – історик-славіст. *Український історичний журнал*. 1966. № 8. С. 5–9.

15. Коломієць В.Т. Спорідненість слов'янських мов. Київ, 1962. 42 с.

16. Копилов С.А. Проблеми історії слов'янських народів в історичній думці України (остання третина XVII – початок ХХ ст.). Кам'янець-Подільський, 2005. 148 с.

17. Кравчук Р. З історії слов'янського мовознавства (видатні славісти-мовознавці). Київ, 1961. 140 с.

18. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ, 2000. 370 с.

19. Лукінова Т.Б., Півторак Г.П. Славістичні студії. *Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України – 75. 1930–2005: Матеріали до історії*. Київ, 2005.

20. Мосенкіс Ю.А. Трипільський прасловник української мови. Київ: НДІТІАМ, 2001. 80 с.

21. Непокупний А.П. Балтійські родичі слов'ян. Київ, 1979. 183 с.

22. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. Київ, 1992. 414 с.

23. Огієнко І. Історія церковнослов'янської мови. Повстання церковно-слов'янської мови. Костянтин і Мефодій. Їх життя і діяльність. Варшава, 1926. 324 с.

24. Петров В.П. Етногенез слов'ян: Джерела, етапи розвитку і проблематика. Київ, 1972. 214 с.

25. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ, 2001. 152 с.

26. Півторак Г.П. Українці: звідки ми і наша мова? Київ 1993. 200 с.

27. Півторак Г.П. Деякі методологічні проблеми дослідження етно- і глотогенезу східних слов'ян на сучасному етапі. *Мовознавство*. 2010, № 2–3. С.11–19.
28. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ, 2001. С. 6–12.
29. Півторак Г.П. Українсько-південнослов'янські лексичні паралелі як джерело реконструкції ранньої історії слов'янських племен. *Мовознавство*. 2008, № 2–3. С. 7–12.
30. Склярєнко В.Г. Русь і варяги: історико-етимологічне дослідження. Київ, 2006. 120 с.
31. Слов'янська філологія на Україні (1977–1981): Бібліографічний покажчик. Ч. I. *Мовознавство*. Фольклористика. Київ, 1983. 208 с.
32. Стрижак О.С. Етнонімія Птолемеєвої Сарматії. Київ, 1991. 224 с.
33. Тищенко О.В. Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі. Київ, 2000. 236 с.
34. Трофимович К.К. Практикум з порівняльної граматики слов'янських мов. Львів, 1960. 227 с.
35. Царалунга І.Б. Теоретико-методологічні засади викладання порівняльної граматики слов'янських мов. *Магістр української філології: теорія і практика навчання: колективна монографія*. За ред. М.М.Торчинського. Хмельницький, 2021. С. 53–60.
36. Царук О.В. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ, 1998. 323 с.
37. Чучка П.П. Вступ до слов'янської філології. Частина 1: Навчальний посібник. Київ: НМК ВО, 1988. 80 с.
38. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології. Частина 2: Навчальний посібник. Київ: НМК ВО, 1989. 76 с.
39. Horálek K. Úvod do studia slovanských jazyků. Praha, 1962. 187 s.
40. Języki słowiańskie dziś. Nowe fakty. Pod. red. H. Fontańskiego. Katowice, 2001. 255 s.
41. Lehr-Splawinski T. O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian. Poznań, 1946. 237 s.
42. Lehr-Splawinski T. Studie i szkice wybrane z językoznawstwa słowiańskiego. Warszawa, 1957. 447 s.
43. Mały słownik kultury dawnych słowian.. Pod red. L. Leciejewicza. Warszawa, 1972. 675 s.
44. Moszyński K. Pierwotny zasięg języka prasłowiańskiego. Wrocław – Kraków, 1951. 447 s.
45. Moszyński L. Wstęp do filologii słowiańskiej. Warszawa, 1984. 344 s.
46. Stieber Z. Świat językowy Słowian. Warszawa, 1974. 499 s.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

47. Інститут славістики Львівського національного університету імені Івана Франка: <https://institutes.lnu.edu.ua/slavonic-studies/>
48. Slovanský ústav AV ČR (Інститут славістики Чеської академії наук): <http://www.slu.cas.cz/>
49. Інститут славістики філософського факультету Масарикового університету в Брно (Чеська Республіка): <https://slavistika.phil.muni.cz/>
50. Інститут славістики Словацької академії наук: <http://www.slavu.sav.sk/>